

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

5. června 2018*

„Řízení o předběžné otázce – Článek 325 SFEU – Podvod nebo jiné protiprávní jednání, které ohrožují finanční zájmy Evropské unie v oblasti cel – Účinnost trestních stíhání – Ukončení trestního řízení – Přiměřená lhůta – Směrnice 2012/13/EU – Právo na informace o obvinění – Právo na přístup k materiálům k případu – Směrnice 2013/48/EU – Právo na přístup k obhájci“

Ve věci C-612/15,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Specializiran nakazatelen sad (zvláštní trestní soud, Bulharsko) ze dne 11. listopadu 2015, došlým Soudnímu dvoru dne 18. listopadu 2015, v trestním řízení proti

Nikolaji Kolevovi,

Milkovi Christovovi,

Stefanu Kostadinovovi,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, A. Tizzano (zpravodaj), místopředseda, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça, J. Malenovský a E. Levits, předsedové senátů, E. Juhász, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, M. Vilaras a E. Regan, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: M. Aleksejev, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. listopadu 2016,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za bulharskou vládu L. Zacharievou a E. Petranovou, jako zmocněnkyněmi,
- za Evropskou komisi R. Troostersem a V. Solvejčikem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 4. dubna 2017,

vydává tento

* Jednací jazyk: bulharština.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu ustanovení článku 325 SFEU, směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení (Úř. věst. 2012, L 142, s. 1) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody (Úř. věst. 2013, L 294, s. 1).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci trestního řízení vedeného proti Nikolaji Kolevovi, Milku Christovovi a Stefanu Kostadinovovi, kteří jsou obviněni ze spáchání různých trestných činů, jichž se měli dopustit jako úředníci celního úřadu ve Svilengradu (Bulharsko).

Právní rámec

Unijní právo

Rozhodnutí 2007/436/ES, Euratom

- 3 Podle čl. 2 odst. 1 písm. a) rozhodnutí Rady 2007/436/ES, Euratom ze dne 7. června 2007 o systému vlastních zdrojů Evropských společenství (Úř. věst. 2007, L 163, s. 17), ve znění použitelném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu věci v původním řízení, vlastní zdroje Unie zahrnují cla stanovená ve společném celním sazebníku.

Nařízení (ES) č. 450/2008 a nařízení (EU) č. 952/2013

- 4 V článku 21 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 450/2008 ze dne 23. dubna 2008, kterým se stanoví celní kodex Společenství (Modernizovaný celní kodex) (Úř. věst. 2008, L 145, s. 1), ve znění použitelném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu věci v původním řízení, bylo stanoveno:

„Každý členský stát stanoví sankce za porušení celních předpisů Společenství. Tyto sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující.“

- 5 Toto nařízení bylo zrušeno dne 30. října 2013 nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie (Úř. věst. 2013, L 269, s. 1), jehož čl. 42 odst. 1 v podstatě přebírá uvedený čl. 21 odst. 1.

Směrnice 2012/13

- 6 V bodech 10, 14, 27, 28 a 41 odůvodnění směrnice 2012/13 se uvádí:

„(10) Společná minimální pravidla by měla vést k posílení důvěry v systémy trestního soudnictví všech členských států, což by mělo vést k účinnější justiční spolupráci v atmosféře vzájemné důvěry. Tato společná minimální pravidla by měla být stanovena pro oblast informací v trestním řízení.

[...]

(14) Tato směrnice [...] [s]tanoví minimální společné normy, jež mají platit v oblasti informací o právech a o obvinění, které se mají sdělit podezřelým nebo obviněným ze spáchání trestného činu, s cílem posílit vzájemnou důvěru mezi členskými státy. Tato směrnice vychází z práv stanovených v Listině, a zejména v člancích [...] 47 a 48 Listiny, přičemž vychází z [článku 6] EÚLP, jak [je vykládán] Evropským soudem pro lidská práva. [...]

[...]

(27) Osoba obviněná ze spáchání trestného činu by měla dostat všechny informace o obvinění, jež jsou nutné k tomu, aby si mohla připravit svou obhajobu a aby byl zajištěn spravedlivý proces.

(28) Informace poskytnuté podezřelému nebo obviněnému týkající se trestného činu, z jehož spáchání je podezírán nebo obviněn, by měly být poskytnuty neprodleně a nejpozději předtím, než je podezřelý nebo obviněný poprvé úředně vyslýchán policií nebo jiným příslušným orgánem, a to tak, aniž by bylo ovlivněno probíhající vyšetřování. Popis skutkových okolností týkajících se trestného činu, z jehož spáchání je daná osoba podezírána nebo obviněna, včetně času a místa, pokud jsou známy, a možné právní kvalifikace údajného trestného činu by měl být dostatečně podrobný, v zájmu spravedlivého procesu by měl zohledňovat stadium trestního řízení, kdy je poskytován, a měl by umožnit účinný výkon práva na obhajobu.

[...]

(41) Tato směrnice [...] usiluje především o podporu [...] práva na spravedlivý proces a práv na obhajobu. [...]"

7 Článek 1 této směrnice stanoví:

„Tato směrnice stanoví pravidla týkající se práva podezřelých a obviněných na informace [...] o obvinění proti nim. [...]"

8 Článek 6 uvedené směrnice, nadepsaný „Právo na informace o obvinění“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby byly podezřelému nebo obviněnému poskytnuty informace o trestném činu, z jehož spáchání je podezírán nebo obviněn. Tyto informace mu musí být poskytnuty neprodleně a v tak podrobné formě, aby byl zajištěn spravedlivý proces a účinný výkon práva na obhajobu.

[...]

3. Členské státy zajistí, aby nejpozději při předložení obžaloby soudu byly poskytnuty podrobné informace o obvinění, včetně informací o povaze a právní kvalifikaci trestného činu a o formě účasti obviněného.

4. Členské státy zajistí, aby byl podezřelý nebo obviněný neprodleně informován o změnách v údajích, které mu byly poskytnuty v souladu s tímto článkem, je-li to nezbytné k zajištění spravedlivého procesu.“

9 Článek 7 téže směrnice, nadepsaný „Právo na přístup k materiálům případu“, stanoví ve svých odstavcích 2 a 3:

„2. Členské státy zajistí, aby byl podezřelému nebo obviněnému či jeho právníkovi zajištěn přístup alespoň ke všem podstatným důkazům nacházejícím se v držení příslušných orgánů, ať svědčí ve prospěch či v neprospěch podezřelého nebo obviněného, aby byly zajištěny spravedlivý proces a příprava obhajoby.

3. [...] [P]řístup k materiálům uvedeným v odstavci 2 poskytnut v náležitém čase, jenž umožňuje účinný výkon práv na obhajobu, a nejpozději při předložení obžaloby soudu. Pokud příslušné orgány zajistí další podstatné důkazy, poskytnou k nim přístup v náležitém čase, jenž umožní jejich posouzení.“

Směrnice 2013/48

10 Bod 12 odůvodnění směrnice 2013/48 uvádí:

„Tato směrnice stanoví minimální pravidla týkající se práva na přístup k obhájci v trestním řízení [...]. Tímto směrnice podporuje uplatňování Listiny, zejména jejích článků [...] 47 a 48 Listiny, přičemž vychází z [článku] 6 [...] EÚLP, jak [je vykládán] Evropským soudem pro lidská práva [...].“

11 Článek 1 této směrnice zní následovně:

„Tato směrnice stanoví minimální pravidla týkající se [práva] podezřelých a obviněných osob v trestním řízení [...] na přístup k obhájci [...].“

12 Článek 3 uvedené směrnice, nadepsaný „Právo na přístup k obhájci v trestním řízení“, v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby podezřelé a obviněné osoby měly právo na přístup k obhájci dostatečně včas a takovým způsobem, aby mohly dotčené osoby prakticky a účinně uplatňovat svá práva na obhajobu.“

Bulharské právo

Ustanovení týkající se práva na přístup k obhájci

13 Podle ustanovení čl. 91 odst. 3 ve spojení s článkem 92 Nakazateln procesualen kodeks (trestní řád), ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení (dále jen „trestní řád“), se stanoví, že pokud dvě obviněné osoby využijí téhož obhájce, je soud povinen tohoto obhájce vyloučit, pokud je obhajoba jedné z těchto obviněných osob v rozporu s obhajobou druhé obviněné osoby. Podle ustálené vnitrostátní judikatury je rozpor zájmů uvedených osob dán tehdy, pokud lze vysvětlení poskytnuté jednou z těchto osob použít proti druhé z nich, zatímco posledně uvedená žádné vysvětlení neposkytla.

14 V článku 94 odst. 4 až 6 tohoto trestního řádu je upraveno ustanovení náhradního obhájce *ex officio* nezávislým orgánem.

Ustanovení, která se týkají seznámení se s obviněním, materiálů vyšetřovacího spisu a obžaloby

15 V člancích 219 a 221 trestního řádu se stanoví, že vyšetřovací orgán vypracuje obvinění, v němž se uvádí hlavní skutkové okolnosti trestného činu a jejich právní kvalifikace. Obvinění je sděleno obviněnému a jeho obhájci, kteří jej podepíší poté, co se s ním seznámili.

16 Informování o spisovém materiálu z průběhu vyšetřování je upraveno články 226 až 230 tohoto trestního řádu. Podle těchto článků je materiál shromážděný v okamžiku dokončení vyšetřování poskytnut obhajobě před případným podáním obžaloby, pokud o něj obhajoba požádá. V takovém případě se obviněnému a jeho obhájci doručí předvolání alespoň tři dny před tímto sdělením

a následně se mohou v náležitě lhůtě seznámit s tímto materiálem. Pokud se nenacházejí na uvedené adrese nebo se ve stanovený den, na který byli předvoláni, bez řádných důvodů nedostaví, povinnost poskytnout informace o spisovém materiálu zaniká.

- 17 Podle článku 246 uvedeného trestního řádu mimo jiné platí, že rozhodne-li se státní zástupce pro předložení věci soudu, vypracuje obžalobu, která uzavírá přípravné stadium trestního řízení a již se zahajuje soudní stadium tohoto řízení. V obžalobě, která je podle předkládajícího soudu „konečným upřesněným obviněním“, jsou podrobně uvedeny skutky a jejich právní kvalifikace. Podává se soudu, který je ve lhůtě patnácti dnů povinen ověřit, zda došlo k porušení podstatných formálních náležitostí. Pokud tomu tak není, stanoví soud datum prvního ústního jednání. Obviněný a jeho obhájce obdrží druhopis této obžaloby společně s předvoláním k účasti na jednání. Následně mají k dispozici sedmidenní lhůtu na přípravu obhajoby, kterou lze prodloužit.

Ustanovení judikatury týkající se porušení podstatných formálních náležitostí

- 18 Podle čl. 348 odst. 3 bodu 1 trestního řádu se stanoví, že porušením „podstatných“ formálních náležitostí se rozumí takové porušení, jímž je zásadně dotčeno procesní právo přiznané zákonem. Takovým porušením je podle judikatury Varchoven kasacionen sad (Nejvyšší kasační soud, Bulharsko) mimo jiné vada spočívající v neexistenci vypracování nebo sdělení obvinění, informací o spisovém materiálu z vyšetřování nebo obžaloby, nebo existence rozporu, jímž je stížena tato obžaloba. Vadný úkon musí být nahrazen úkonem novým, neboť je stanoveno, že soud nemůže sám napravit porušení podstatných formálních náležitostí, jichž se dopustil státní zástupce, ale je povinen za tímto účelem věc posledně uvedenému vrátit.

Ustanovení o ukončení trestního řízení

- 19 Ukončení trestního řízení bylo v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení upraveno mimo jiné články 368 a 369 trestního řádu, o nichž předkládající soud uvádí, že měla za cíl urychlit přípravné stadium trestního řízení.
- 20 Článek 368 tohoto trestního řádu stanovil, že pokud nebyla přípravná fáze trestního řízení ukončena ve lhůtě dvou let od obvinění ze závažných trestných činů, mohla obviněná osoba navrhnout soudu, aby použil postupu podle článku 369 tohoto trestního řádu, a věc byla buď předložena k rozhodnutí soudu, nebo bylo trestní stíhání zastaveno.
- 21 Podle uvedeného článku 369 byl soud, který konstatoval, že došlo k uplynutí této dvouleté lhůty, povinen předat věc státnímu zástupci s uložením tříměsíční lhůty, kterou měl posledně uvedený na to, aby dokončil vyšetřování a ukončil přípravné stadium trestního řízení, a to buď zastavením trestního stíhání, nebo předložením věci soudu. Rozhodl-li se státní zástupce pro tuto druhou možnost, měl k dispozici lhůtu dalších patnácti dnů k vypracování a předložení obžaloby soudu. Pokud státní zástupce tyto nové lhůty nedodržel, byl soud povinen ve věci rozhodnout a ukončit trestní řízení. Pokud naopak státní zástupce ukončil přípravné stadium řízení a předložil soudu ve stanovených lhůtách obžalobu, přezkoumával posledně uvedený soud řádný průběh řízení a zejména se musel ujistit o tom, že nebyly porušeny podstatné formální náležitosti. Pokud měl za to, že k těmto porušením došlo, vrátil věc zpět státnímu zástupci, jemuž uložil dodatečnou lhůtu v trvání jednoho měsíce k nápravě těchto porušení. Pokud státní zástupce tuto posledně uvedenou lhůtu nedodržel, neodstranil-li uvedená porušení či dopustil-li se porušení nových, soud musel trestní řízení ukončit.
- 22 Pokud byly všechny tyto podmínky splněny, měl obviněný nárok na toto ukončení a soud byl povinen toto ukončení nařídit, aniž sám mohl napravit zjištěná porušení podstatných formálních náležitostí či věc meritorně zkoumat. Rozhodnutím o ukončení trestního řízení se pravomocně zastavovalo veškeré trestní stíhání, takže dále nebylo možné konstatovat trestněprávní odpovědnost dotčené osoby. Proti tomuto rozhodnutí nemohl být s výjimkou výjimečných případů podán opravný prostředek.

23 Dopisem ze dne 25. srpna 2017 předkládající soud informoval Soudní dvůr o změně článků 368 a 369 trestního řádu a o tom, že do tohoto trestního řádu byl vložen nový článek 368a. Podle těchto ustanovení ve znění pozdějších předpisů soud již nemůže nařídit ukončení trestního řízení, ale může pouze rozhodnout o jeho urychlení. Podle předkládajícího soudu se ovšem tyto změny nepoužijí *ratione temporis* na věc v původním řízení.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 24 Osm zaměstnanců celního úřadu Svilengrad, Dimitar Dimitrov, Plamen Drenski, N. Kolev, M. Christov, S. Kostadinov, Nasko Kurdov, Nikola Trifonov a Georgi Zlatanov je obviněno z toho, že se v období od 1. dubna 2011 do 2. května 2012 účastnili činnosti zločinného spolčení tím, že měli od řidičů užitkových i osobních vozidel překračujících hranici z Turecka do Bulharska údajně požadovat úplatky výměnou za neprovedení celní kontroly a za nezaznamenání zjištěných nesrovnalostí v úředních dokumentech. Obvinění S. Kostadinov a N. Kurdov jsou rovněž obviněni z přechovávání takto vybraných úplatků, a obvinění P. Drenski, M. Christov a N. Trifonov z korupce. Těmito různými jednáními je naplňována skutková podstata trestných činů podle článků 215, 301 a 321, za které lze v jednotlivých případech uložit tresty odnětí svobody v délce až šesti nebo deseti let a v případech trestných činů korupce lze uložit peněžité trest.
- 25 Těchto osm osob bylo zatčeno v noci z 2. na 3. května 2012. Obvinění vznesená vůči nim byla vypracována bezprostředně po tomto zatčení a během roku 2013 byla následně upřesněna a všem těmto uvedeným osobám byla sdělena. Tyto osoby byly rovněž informovány o shromážděných důkazech.
- 26 Vzhledem k tomu, že část z uvedených osob uzavřela se státním zástupcem dohodu s cílem částečného zastavení trestního stíhání, jež proti nim bylo vedeno, byla věc předložena předkládajícímu soudu ke schválení této dohody. Vzhledem k tomu, že uvedený soud měl však za to, že obvinění nebyla vznesena příslušným orgánem a že v nich byly porušeny podstatné formální náležitosti, byl tento návrh uvedeným soudem dvakrát zamítnut.
- 27 Věc byla proto vrácena příslušnému státnímu zástupci u specializovaného státního zastupitelství, který měl vznést nová obvinění vůči osmi stíhaným osobám. Řízení bylo nicméně následně ve skutečnosti přerušeno a lhůty stanovené pro účely vyšetřování byly několikrát prodlouženy.
- 28 Vzhledem k tomu, že během roku 2014 stále ještě nebylo ukončeno vyšetřování, ač uplynula dvouletá lhůta od okamžiku obvinění, podali N. Kolev, M. Christov a S. Kostadinov podle článku 368 trestního řádu předkládajícímu soudu návrh, v němž se domáhali, aby předkládající soud uplatnil postup podle článku 369 tohoto trestního řádu. Uvedený soud, který jejich návrhu vyhověl, vrátil věc státnímu zástupci, jemuž uložil tříměsíční lhůtu, a sice do 29. ledna 2015, pro dokončení vyšetřování, vznesení nového obvinění, jeho sdělení stíhaným osobám spolu s informacemi o vyšetřování a pro ukončení přípravného stadia trestního řízení, přičemž státní zástupce měl poté do patnácti dnů vypracovat obžalobu a předložit ji soudu.
- 29 Státní zástupce ve stanovených lhůtách vznesl nová obvinění a předložil obžalobu předkládajícímu soudu.
- 30 Nicméně N. Kolevovi, S. Kostadinovovi ani jejich obhájčům nebyla tato obvinění sdělena. Uvedené osoby totiž uvedly, že se v den stanovený pro sdělení obvinění nemohou dostavit ze zdravotních a pracovních důvodů. Navíc tyto osoby ani M. Christov nebyli informováni o materiálech k případu.
- 31 V usnesení ze dne 20. února 2015 měl předkládající soud za to, že byly porušeny podstatné formální náležitosti, neboť tato nová vznesená obvinění nebyla sdělena N. Kolevovi a S. Kostadinovovi, čímž byla porušena jejich procesní práva, a že obžaloba obsahovala informace o obvinění, které nebyly

řádně sděleny posledně uvedeným osobám. Předkládající soud dále uvedl, že části obžaloby týkající se činů, jichž se měl dopustit M. Christov, byly vnitřně rozporné. Uvedený soud tudíž podle článku 369 trestního řádu znovu nařídil vrácení věci státnímu zástupci, kterému uložil, aby ve lhůtě jednoho měsíce, a sice do 7. května 2015, napravil zjištěná porušení formálních náležitostí, jinak bude zastaveno trestní řízení vedené proti N. Kolevovi, M. Christovovi a S. Kostadinovovi.

- 32 I když státní zástupce několikrát N. Koleva a S. Kostadinova předvolal, nepodařilo se mu jim řádně sdělit vznesené obvinění a informace k materiálům k případu. Tyto informace k materiálům k případu nebyly sděleny ani M. Christovovi. Tyto tři osoby a jejich obhájci totiž opětovně uvedli, že se ve stanovených dnech nemohou dostavit z různých důvodů, mimo jiné z důvodu cesty do zahraničí, zdravotních a pracovních důvodů a z toho důvodu, že státní zástupce nedodržel zákonnou lhůtu, podle níž je povinen informovat v tří denním předstihu o tom, že budou sděleny informace o materiálech k případu.
- 33 Předkládající soud tudíž v usnesení ze dne 22. května 2015 konstatoval, že státní zástupce nezajistil nápravu porušení podstatných formálních náležitostí a dopustil se dalších porušení, neboť byla znovu porušena procesní práva N. Koleva, M. Christova a S. Kostadinova a nebyly zcela odstraněny rozpory v obžalobě.
- 34 Ačkoliv uvedený soud zdůraznil, že je možné, že tyto tři osoby a jejich obhájci zneužili svých práv a jednali pouze s cílem vyvolat průtahy, aby státnímu zástupci zabránili v ukončení přípravného stadia trestního řízení a v nápravě uvedených porušení ve stanovených lhůtách, přesto konstatoval, že podmínky pro ukončení trestního řízení byly splněny a že uvedené osoby mají na toto ukončení nárok. V této souvislosti předkládající soud v podstatě zdůraznil, že skutečnost, že obvinění zneužili svá práva a objektivně zabránili státnímu zástupci v provedení různých procesních úkonů stanovených zákonem, nezakládá překážku pro ukončení dotčeného trestního řízení. Navzdory těmto konstatování uvedený soud nicméně místo toho, aby nařídil toto ukončení, rozhodl o odložení věci.
- 35 Jak státní zástupce, který měl za to, že k žádnému porušení podstatných formálních náležitostí nedošlo, tak i M. Christov, který tvrdil, že předkládající soud postupoval nesprávně, když neukončil dotčené trestní řízení, se proti tomuto usnesení odvolali.
- 36 V usnesení ze dne 12. října 2015 vrátil odvolací soud projednávanou věc zpět předkládajícímu soudu, neboť měl za to, že předkládající soud měl v souladu s články 368 a 369 ukončit trestní řízení.
- 37 Předkládající soud se nicméně táže, zda v důsledku rozsudku ze dne 8. září 2015, Taricco a další (C-105/14, EU:C:2015:555), jenž byl vydán Soudním dvorem v okamžiku, kdy o projednávané věci rozhodoval odvolací soud, nevystávají pochybnosti stran slučitelnosti uvedených článků 368 a 369 s unijním právem, a zejména s povinností členských států zajistit účinnost stíhání protiprávních jednání poškozujících finanční zájmy Unie.
- 38 Pokud tomu tak je, předkládající soud se zabývá následky, jež je třeba z takové neslučitelnosti vyvodit. V tomto ohledu se předkládající soud, který uvádí, že mu případně přísluší, aby dotčené články nepoužil, táže, která konkrétní opatření má přijmout s cílem zajistit plný účinek unijního práva zároveň s ochranou práv na obhajobu a práva na spravedlivý proces N. Koleva, M. Christova a S. Kostadinova.
- 39 Podle předkládajícího soudu přichází v úvahu několik možností.
- 40 Zaprvé předkládající soud může rozhodnout o tom, že nebudou použity lhůty stanovené v článku 369 trestního řádu, a v důsledku toho stanovit státnímu zástupci delší lhůty, aby napravil nesrovnalosti, jež byly zjištěny v souvislosti s vypracováním obžaloby, sdělením obvinění stíhaným osobám a informováním o materiálech k případu, předtím, než bude věc znovu předložena soudu.

Předkládající soud se nicméně táže na konkrétní opatření, jež má přijmout, aby bylo zachováno právo těchto osob na projednání věci v rámci přiměřené lhůtě, jež je stanoveno v čl. 47 druhém pododstavci Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

- 41 Zadruhé předkládající soud by mohl rozhodnout o zahájení soudního stadia trestního řízení navzdory nesrovnalostem, jež vznikly během přípravného stadia tohoto řízení. Předkládající soud však vyjadřuje pochybnosti ohledně skutečnosti, zda tomu nebrání unijní právo.
- 42 V tomto rámci si klade otázku, zda je třeba tyto nesrovnalosti, jež podle bulharského práva zakládají „porušení podstatných formálních náležitostí“, rovněž takto kvalifikovat podle článků 6 a 7 směrnice 2012/13 a čl. 3 odst. 1 směrnice 2013/48. Je-li tomu tak, předkládající soud se dále táže, zda může zahájit soudní řízení navzdory tomu, že došlo k porušením podstatných formálních náležitostí, tato porušení v rámci tohoto stadia napravit a následně rozhodnout ve věci samé, aniž by toto řízení na základě článků 368 a 369 trestního řádu ukončil.
- 43 Předkládající soud, který uvedl, že S. Kostadinov a N. Kurdov měli stejného obhájce, má dále za to, že zájmy posledně jmenovaných jsou protichůdné, neboť první z nich uvedl informace, jež lze použít proti druhému z nich, který odmítl vypovídat. Předkládající soud vyjadřuje pochybnosti stran toho, zda jsou ustanovení čl. 91 odst. 3 a článku 92 trestního řádu, podle nichž je povinen z tohoto důvodu vyloučit tohoto obhájce, ač s tím S. Kostadinov a N. Kurdov, jednající se znalostí věci, nesouhlasí, slučitelná s čl. 3 odst. 1 směrnice 2013/48. Předkládající soud se proto táže, zda by bylo dodrženo právo na přístup k obhájci, jež je stanoveno v uvedeném čl. 3 odst. 1, pokud by ustanovil dva náhradní obhájce *ex offo*.
- 44 Za těchto podmínek se Specializiran nakazatelen sad (zvláštní trestní soud, Bulharsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je vnitrostátní zákon v souladu s povinností členského státu stanovit účinné trestní stíhání trestných činů spáchaných celními úředníky, pokud je podle tohoto zákona trestní řízení, které je vedeno proti celním úředníkům z důvodu účasti na zločinném spolčení založeném za účelem páchaní trestných činů korupce při výkonu jejich služby (přijímání peněžitých částek za neprovedení celní kontroly), jakož i z důvodu konkrétního uplácení a přechovávání přijatých úplatků, zastaveno za následujících podmínek, aniž soud meritorně zkoumal vznesená obvinění: a) od vznesení obvinění uplynuly dva roky; b) [obviněný] podal návrh na ukončení přípravného [stadia] řízení; c) státnímu zástupci byla soudem stanovena tříměsíční lhůta pro ukončení přípravného [stadia] řízení; d) státní zástupce se během této lhůty dopustil ‚porušení podstatných formálních náležitostí‘ (a sice nebylo řádně sděleno doplněné obvinění, nebyla poskytnuta možnost přístupu ke spisovému materiálu případu a byla předložena rozporuplná obžaloba); e) státnímu zástupci byla soudem stanovena nová jednoměsíční lhůta k nápravě těchto ‚porušení podstatných formálních náležitostí‘; f) státní zástupce tato ‚porušení podstatných formálních náležitostí‘ ve stanovené lhůtě nenapravit, přičemž k těmto porušením v rámci první tříměsíční lhůty a k neprovedení nápravy během poslední jednoměsíční lhůty došlo z důvodů jak na straně státního zástupce (neodstranění rozporů v obžalobě a neučinění žádných skutečných úkonů po převážnou část běhu těchto lhůt), tak i na straně obhajoby (porušení povinnosti spolupráce při sdělení obvinění a při seznamování se s materiály k případu z důvodu pobytu v nemocnici [v případě obviněných] a z důvodu jiných pracovních povinností [v případě obhájců]), a g) vzniklo subjektivní právo [obviněného] na ukončení trestního řízení, neboť nebylo napraveno ‚porušení podstatných formálních náležitostí‘ ve stanovených lhůtách?

2) V případě záporné odpovědi [na první otázku], od použití jaké části výše uvedené právní úpravy musí vnitrostátní soud upustit, aby bylo zajištěno účinné uplatňování unijního práva: a) ukončení trestního řízení po uplynutí jednoměsíční lhůty, b) kvalifikace výše uvedených vad jako ‚porušení

podstatných formálních náležitostí' nebo c) ochrany vzniklého subjektivního práva uvedeného v [první otázce] písm. g), pokud existuje možnost toto porušení účinně napravit v rámci soudního [stadia] řízení?

- a) Musí rozhodnutí nepoužít vnitrostátní právní normu, která stanoví ukončení trestního řízení, podléhat podmínce, že:
- i) státnímu zástupci je k nápravě ‚porušení podstatných formálních náležitostí‘ poskytnuta dodatečná lhůta, která je stejně dlouhá jako lhůta, během níž nebyl objektivně schopen tak učinit z důvodu překážek přičitatelných obhajobě?
 - ii) soud v případě uvedeném v bodě i) zjistí, že tyto překážky vznikly v důsledku ‚zneužití práva‘, a
 - iii) v případě záporné odpovědi na druhou otázku písm. a) bod i) soud zjistí, že vnitrostátní právo poskytuje dostatečné záruky pro ukončení přípravného [stadia] řízení v přiměřené lhůtě?
- b) Je rozhodnutí neuplatnit kvalifikaci výše uvedených vad jako ‚porušení podstatných formálních náležitostí‘, kterou stanoví vnitrostátní právo, slučitelné s unijním právem, a zejména:
- i) Je právo podle čl. 6 odst. 3 směrnice [2012/13], jenž se týká poskytnutí podrobných informací o obvinění obhajobě, náležitě chráněno,
 - pokud jsou tyto informace poskytnuty po skutečném předložení obžaloby soudu, avšak ještě předtím, než je proveden jejich soudní přezkum, a pokud byly obhajobě poskytnuty úplné informace o podstatných aspektech obvinění předtím, než byla soudu předložena obžaloba (v případě obviněného M. Christova)?
 - v případě kladné odpovědi na druhou otázku písm. b) bod i) první odrážku, pokud jsou tyto informace poskytnuty po skutečném předložení obžaloby soudu, avšak ještě předtím, než soud tuto žalobu přezkoumá, a obhajobě byly poskytnuty částečné informace týkající se podstatných aspektů obvinění předtím, než byla obžaloba předložena soudu, přičemž poskytnutí pouze částečných informací bylo důsledkem překážek na straně obhajoby (v případě N. Koleva a S. Kostadinova)?
 - jsou tyto informace rozporuplné ohledně konkrétního vyjádření žádosti o úplatek (tedy že je nejprve uvedeno, že úplatek výslovně požadoval jiný [z obviněných] a že obviněný M. Christov projevil své zklamání úšklebkem, když osoba podrobená celní kontrole nabídla příliš malou peněžitou částku, a poté je uvedeno, že obviněný M. Christov výslovně a konkrétně požadoval úplatek)?
 - ii) Je právo zakotvené v čl. 7 odst. 3 směrnice 2012/13 týkající se přístupu k materiálům případu, který je obhajobě poskytnut ‚nejpozději při předložení obžaloby soudu‘, náležitě chráněno, pokud měla obhajoba již dříve přístup k podstatné části materiálů a bylo jí umožněno do nich nahlížet, avšak této možnosti nevyužila z důvodu překážek (nemoc, pracovní povinnosti) a s odkazem na vnitrostátní právo, které požaduje, aby byla obhajoba předvolána za účelem nahlížení do materiálů k případu alespoň tři dny předem? Je nutné po odstranění překážek a při dodržení alespoň tří denní lhůty k předvolání poskytnout obhajobě druhou možnost? Je nutné přezkoumat, zda uvedené překážky objektivně existují nebo zda představují zneužití práva?
 - iii) Má zákonná podmínka ‚nejpozději při předložení obžaloby soudu‘, která je stanovena v čl. 6 odst. 3 a v čl. 7 odst. 3 směrnice [2012/13], stejný význam v obou těchto ustanoveních? Jaký význam má tato podmínka – před skutečným předložením obžaloby soudu nebo nejpozději při jejím předložení soudu, anebo po jejím předložení soudu, ale předtím, než soud učiní opatření týkající se přezkumu této obžaloby?

- iv) Má zákonný požadavek na poskytnutí informací o obvinění a přístupu k materiálům k případu takovým způsobem, aby byl zajištěn ‚účinný výkon práva na obhajobu‘ a ‚spravedlivý proces‘ podle čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice [2012/13], stejný význam v obou těchto ustanoveních? Je tento požadavek splněn:
- jsou-li podrobné informace týkající se obvinění poskytnuty obhajobě po předložení obžaloby soudu, ale předtím, než jsou přijata opatření k jejímu meritornímu přezkumu a je poskytnuta dostatečná lhůta k přípravě obhajoby, pokud byly předtím poskytnuty neúplné a částečné informace týkající se obvinění?
 - má-li obhajoba přístup ke všem materiálům po předložení obžaloby soudu, ale předtím, než jsou učiněna opatření k jejímu meritornímu přezkumu, a je-li poskytnuta dostatečná lhůta k přípravě obhajoby, pokud byl předtím obhajobě poskytnut přístup k velké části materiálů k případu?
 - pokud soud učiní opatření, aby obhajobě zaručil, že všechna prohlášení, která učiní poté, co se seznámí s podrobnou obžalobou a všemi materiály k případu, budou mít stejný účinek, jaký by měla, kdyby byla učiněna před státním zástupcem před předložením obžaloby soudu?
- v) Bude zajištěn ‚spravedlivý proces‘ podle čl. 6 odst. 1 a 4 směrnice [2012/13] a ‚účinný výkon práva na obhajobu‘ podle čl. 6 odst. 1 [této] směrnice, pokud se soud rozhodne zahájit soudní [stadium] řízení na základě konečné obžaloby, která vykazuje rozpory týkající se ústního vyjádření žádosti o úplatek, avšak následně státnímu zástupci umožní, aby tyto rozpory odstranil, a účastníkům řízení umožní, aby plně uplatnili práva, která by jim příslušela při předložení obžaloby soudu bez takových rozporů?
- vi) Je právo na přístup k obhájci uvedené v čl. 3 odst. 1 směrnice [2013/48] náležitě chráněno, pokud měl v přípravném [stadiu] řízení obhájce možnost dostavit se, aby mu bylo sděleno předběžné obvinění a byl mu poskytnut úplný přístup ke všem materiálům k případu, ale z důvodu pracovních povinností a s odkazem na vnitrostátní právo, které stanoví lhůtu k předložení předvolání v délce alespoň tří dní, se nedostavil? Je nezbytné mu po zániku těchto povinností poskytnout novou lhůtu v délce alespoň tří dní? Je nutné zkoumat, zda je důvod pro nedostavení se oprávněný, nebo zda došlo ke zneužití práva?
- vii) Bude mít porušení práva na přístup k obhájci, uvedené v čl. 3 odst. 1 směrnice č. 2013/48, v přípravném řízení dopad na ‚skutečný a účinný výkon práva na obhajobu‘, pokud soud poté, co je mu předložena obhajoba, poskytne obhájci úplný přístup ke konečné a podrobné obžalobě a ke všem materiálům k případu, a následně učiní opatření s cílem zaručit obhájci, že všechna prohlášení, která učiní poté, co se seznámí s podrobnou obžalobou a se všemi materiály k případu, budou mít stejný účinek, jaký by měla, kdyby byla učiněna před státním zástupcem před předložením obžaloby soudu?
- c) Je subjektivní právo na ukončení trestního řízení (za výše uvedených podmínek), které vzniklo obviněné osobě, slučitelné s unijním právem bez ohledu na skutečnost, že soud může opatřeními přijatými v rámci soudního [stadia] řízení v plném rozsahu napravit vadu ‚porušení podstatných formálních náležitostí‘, které nenapravil státní zástupce, takže právní situace [obviněné osoby] by nakonec byla stejná jako situace, ve které by se nacházela v případě včasné nápravy tohoto porušení?
- 3) Je třeba použít příznivější vnitrostátní právní úpravu týkající se práva obviněného na projednání věci v rámci přiměřené lhůty, práva na informace a práva na přístup k obhájci, pokud by tato práva spolu s dalšími okolnostmi (postup popsáný v první otázce) vedla k ukončení trestního řízení?
- 4) Je třeba čl. 3 odst. 1 směrnice [2013/48] vykládat v tom smyslu, že umožňuje vnitrostátnímu soudu vyloučit ze soudního řízení obhájce, který zastupoval dvě obviněné osoby, z nichž jedna vypovídala o skutečnostech, které poškozují zájmy druhé [osoby], která sama nevypovídala?

V případě kladné odpovědi, bude právo na přístup k obhájci, zakotvené v čl. 3 odst. 1 směrnice [2013/48], zaručeno soudem, který poté, co připustil účast obhájce, který současně obhajoval dva obviněné s protichůdnými zájmy, v soudním [stadiu] řízení, ustanoví každému z těchto [osob] nového náhradního odlišného obhájce *ex officio*?”

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

- 45 Nejprve je třeba uvést, že předkládající soud usnesením ze dne 28. září 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 25. října 2016, konstatoval, že jedna z osob obviněných ve věci v původním řízení, M. Christov, zemřela, a že tudíž nařídil ukončení trestního řízení, jež proti ní bylo vedeno.
- 46 V této souvislosti ze znění a systematiky článku 267 SFEU vyplývá, že řízení o předběžné otázce předpokládá, že před vnitrostátním soudem skutečně probíhá spor, v jehož rámci má vnitrostátní soud vydat rozhodnutí, které může zohlednit rozsudek Soudního dvora vydaný v rámci řízení o předběžné otázce (rozsudek ze dne 13. září 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 24).
- 47 Za těchto podmínek není namístě odpovídat na položené otázky v rozsahu, v němž se týkají situace M. Christova.
- 48 Po tomto upřesnění lze čtyři položené otázky a jejich podotázky, které se částečně překrývají, rozdělit do tří celků. První a třetí otázku a jejich podotázky je tudíž třeba chápat tak, že se týkají zaprvé otázky, zda unijní právo, a zejména článek 325 SFEU, brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako jsou články 368 a 369 trestního řádu, a důsledků, které je třeba vyvodit z případné neslučitelnosti takové právní úpravy s unijním právem, a zadruhé práv osoby na informace o obvinění a práva na přístup k materiálům k případu. Zatřetí se předkládající soud ve čtvrté otázce táže na rozsah práva na přístup k obhájci za takových okolností, jaké nastaly ve věci v původním řízení.

K povinností vyplývajícím z článku 325 SFEU

- 49 Podstatou první a třetí otázky předkládajícího soudu je, zda je třeba článek 325 SFEU, pokud jde o trestné činy v celních věcech, vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví takový postup ukončení trestního řízení, jaký je stanoven v článcích 368 a 369 trestního řádu. V případě kladné odpovědi se předkládající soud táže na důsledky, jež je třeba vyvodit z neslučitelnosti takové právní úpravy s tímto ustanovením Smlouvy o FEU.
- 50 Za účelem odpovědi na tyto otázky je třeba uvést, že členské státy mají podle čl. 325 odst. 1 SFEU povinnost bojovat proti podvodům a jiným protiprávním jednáním ohrožujícím finanční zájmy Unie odstrašujícími a účinnými opatřeními (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. září 2015, Taricco a další, C-105/14, EU:C:2015:555, bod 37, a rozsudek ze dne 5. prosince 2017, M.A.S. a M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 30).
- 51 Podle čl. 2 odst. 1 písm. a) rozhodnutí 2007/436 zahrnují vlastní zdroje Unie cla stanovená ve společném celním sazebníku. Mezi výběrem příjmů z těchto cel a poskytnutím odpovídajících zdrojů unijnímu rozpočtu tudíž existuje přímá spojitost. Jakékoli selhání ve výběru prvně uvedených příjmů je potenciálně příčinou snížení posledně uvedených zdrojů (v obdobném smyslu viz rozsudek ze dne 5. prosince 2017, M.A.S. a M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 31 a citovaná judikatura).
- 52 Aby byla zajištěna ochrana finančních zájmů Unie, mají tudíž členské státy povinnost přijmout nezbytná opatření k zajištění účinného výběru cel v plném rozsahu, což vyžaduje, aby bylo umožněno řádné provádění celních kontrol.

- 53 Z ustanovení čl. 325 odst. 1 SFEU vyplývá povinnost členských států stanovit za tímto účelem uložení účinných a odrazujících sankcí pro případ porušení unijních právních předpisů v oblasti cel. Mimoto byla povinnost těchto členských států, podle níž mají v takovém případě stanovit účinné, odrazující a přiměřené sankce, stanovena v čl. 21 odst. 1 nařízení č. 450/2008 a nyní je stanovena v čl. 42 odst. 1 nařízení č. 952/2013.
- 54 I když členské státy mají v tomto ohledu volnost při výběru použitelných sankcí, které mohou mít formu správních sankcí, trestních sankcí nebo kombinace obou, musí zajistit, aby případy závažných podvodů nebo jiného závažného protiprávního jednání, které ohrožují finanční zájmy Unie v oblasti cel, bylo možné trestat účinnými a odrazujícími trestními sankcemi (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. prosince 2017, M.A.S. a M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, body 33 až 35 a citovaná judikatura, rozsudek ze dne 20. března 2018, Menci, C-524/15, EU:C:2018:197, bod 20, a rozsudek ze dne 2. května 2018, Scialdone, C-574/15, EU:C:2018:295, body 34 a 35).
- 55 Členské státy musí rovněž zajistit, že trestněprávní procesní pravidla umožní účinný postih trestných činů souvisejících s takovými jednáními.
- 56 V projednávané věci jsou osoby stíhané ve věci v původním řízení viněny z toho, že se po dobu více než jednoho roku účastnily zločinného spolčení tím, že od osob překračujících hranici mezi Bulharskem a Tureckem požadovaly úplatky za neprovedení celní kontroly a za nezaznamenání zjištěných nesrovnalostí v dotčených dokumentech, jakož i v případě zejména M. Kostadinova z přechovávání takto získaných úplateků.
- 57 Takové činy, jež předkládající soud kvalifikuje jako systematické a pokračující porušování celních předpisů a které jsou podle bulharského práva trestnými činy, za které lze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby podle okolností ve výši šesti až deseti let, mohou bránit výběru cel. S výhradou posouzení skutečností ve věci v původním řízení, které je na předkládajícím soudu, se zdá, že tyto činy lze kvalifikovat ve smyslu čl. 325 odst. 1 SFEU jako závažný podvod či závažné protiprávní jednání, které ohrožují finanční zájmy Unie.
- 58 Předkládající soud ani zúčastněné strany v projednávané věci nezpochybují účinný a odrazující povahu trestních sankcí stanovených vnitrostátním právem.
- 59 Je však třeba ještě ověřit, zda pravidla stanovená v člancích 368 a 369 trestního řádu nemohou v rozporu s čl. 325 odst. 1 SFEU bránit účinnému postihu případů závažného podvodu nebo závažného protiprávního jednání, které ohrožují tyto zájmy.
- 60 V tomto ohledu z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že na základě uvedených článků 368 a 369 je vnitrostátní soud povinen na návrh obviněné osoby nařídit ukončení trestního řízení, pokud po uplynutí lhůty dvou let, jež se prodlužuje o lhůty v trvání tři a půl měsíce a jeden měsíc, státní zástupce nedokončí vyšetřování, a případně nevypracuje a nesdělí obvinění obhájbě, které umožní přístup k materiálům případu, a nepodá obžalobu soudu, či pokud se státní zástupce v tomto rámci dopustí porušení podstatných formálních náležitostí podle bulharského práva, jež v těchto lhůtách nenapraví. Pokud jsou podmínky stanovené v uvedených člancích 368 a 369 splněny, k ukončení trestního řízení dochází ze zákona, takže soud jej musí nařídit. Proti tomuto ukončení nelze mimoto podat opravný prostředek a je pravomocné.
- 61 V této souvislosti ze znění předkládacího rozhodnutí vyplývá, že soud zřejmě nemůže s ohledem na zvláštní okolnosti projednávané věci, zejména složitost sporu a chování účastníků původního řízení, prodloužit takto stanovené lhůty nebo věc meritorně posoudit a – jak to navrhuje předkládající soud – sám napravit případná porušení podstatných formálních náležitostí, k nimž došlo během přípravného stadia, a to ani tehdy, pokud by mohl napravit škodlivý účinek, který tato porušení mají na pro práva obhajoby, přijetím vhodných opatření během soudního stadia řízení.

- 62 Ze znění předkládacího rozhodnutí se podle všeho zdá, že překážky pro řádné sdělení obvinění a seznámení s obsahem spisu, které vyvstaly z důvodů na straně obhajoby, včetně jejich případných obstrukcí, nebránily v uplynutí lhůt v délce tři a půl a jednoho měsíce, které byly podle článku 369 trestního řádu stanoveny státnímu zástupci pro dokončení vyšetřování a předložení věci soudu, a které tudíž mohly vyvolat ukončení trestního řízení a bránit tak v jakémkoli pokračování stíhání a jakémukoli novému stíhání.
- 63 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že vnitrostátní právní úprava dotčená ve věci v původním řízení může v rozporu s čl. 325 odst. 1 SFEU bránit účinnosti trestního stíhání i postihu skutků zakládajících trestný čin závažného podvodu nebo jiné závažné protiprávní jednání, které ohrožují finanční zájmy Unie.
- 64 Co se důsledků tohoto výkladu čl. 325 odst. 1 SFEU týče, je třeba připomenout, že tento článek přesně stanoví povinnosti členských států dosáhnout výsledku, jež nejsou vázány na žádnou podmínku, pokud jde o použití pravidel, jež jsou v těchto ustanoveních obsažena (rozsudek ze dne 5. prosince 2017, M.A.S. a M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 38 a citovaná judikatura).
- 65 Je především na vnitrostátním zákonodárci, aby přijal opatření, jež jsou nezbytná ke splnění těchto povinností. Proto mu případně přísluší, aby změnil svou právní úpravu a zajistil, že procesní úprava, jež se použije na stíhání trestných činů ohrožujících finanční zájmy Unie, nebude koncipována tak, aby vyvolávala z důvodů jí vlastních systémové riziko nepostižitelnosti skutků zakládajících takové trestné činy, a rovněž aby zajistil ochranu základních práv obviněných osob.
- 66 Pokud jde o předkládající soud, je na něm, aniž by čekal na takovou změnu dotčené vnitrostátní právní úpravy legislativní cestou nebo jakýmkoli jiným ústavním postupem, aby zajistil plný účinek uvedených povinností tím, že tuto právní úpravu vyloží v co možná největším rozsahu ve světle čl. 325, odst. 1 SFEU, jak jej vykládá Soudní dvůr, nebo případně upustí od použití uvedené právní úpravy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. září 2015, Taricco a další, C-105/14, EU:C:2015:555, bod 49).
- 67 Pokud – jak se předkládající soud podle všeho domnívá – může za účelem provedení dotčených povinností přicházet do úvahy více opatření, je na předkládajícím soudu, aby určil, které z těchto opatření je třeba použít. Zejména předkládajícímu soudu přísluší, aby rozhodl, zda je za tímto účelem třeba odmítnout veškeré požadavky obsažené v člancích 368 a 369 trestního řádu, nebo zda je třeba prodloužit lhůty, jež tyto články stanovují pro státního zástupce k tomu, aby ukončil přípravné stadium řízení a napravil případné nesrovnalosti, jež vznikly během tohoto stadia, nebo zda – pokud mu státní zástupce předloží obžalobu v uvedených lhůtách, jako tomu bylo v daném případě – má zahájit soudní stadium řízení a sám tyto nesrovnalosti napravit. V tomto ohledu musí předkládající soud nicméně zajistit, aby v jednotlivých etapách řízení mohl překonat případné záměrné a zneužívající obstrukce obhajoby bránící řádnému průběhu a pokroku v tomto řízení.
- 68 V tomto rámci a s ohledem na skutečnost, že trestními řízeními, jež jsou dotčena ve věci v původním řízení, je uplatňován mimo jiné čl. 325 odst. 1 SFEU, a tudíž unijní právo ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny (v obdobném smyslu viz rozsudek ze dne 20. března 2018, Menci, C-524/15, EU:C:2018:197, bod 21), se předkládající soud musí zároveň ujistit o tom, že jsou dodržována základní práva, jež Listina zaručuje osobám obviněným ve věci v původním řízení. Povinnost zajistit účinný výběr vlastních zdrojů Unie totiž nemůže bránit dodržování těchto práv (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. března 2012, Belvedere Costruzioni, C-500/10, EU:C:2012:186, bod 23, a rozsudek ze dne 5. prosince 2017, M.A.S. a M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, body 46 a 52).
- 69 Pokud jde konkrétně o průběh trestního řízení, uvedenému soudu zaprvé přísluší, aby přijal opatření nezbytná k dodržování práv na obhajobu, jež jsou zaručena čl. 48 odst. 2 Listiny, zejména práv dotčené osoby na informace o obvinění a práva na přístup k materiálům k případu. Vzhledem k tomu, že se těchto práv konkrétně týká druhý soubor otázek předložených předkládajícím soudem, odkazuje se na body 78 až 100 tohoto rozsudku.

- 70 Zadruhé předkládající soud, rozhoduje-li o opatřeních, jež mají být použita v projednávané věci s cílem zajistit plný účinek čl. 325 odst. 1 SFEU, musí zajistit dodržení práva obviněných osob na projednání věci v přiměřené lhůtě.
- 71 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že toto právo představuje obecnou zásadu unijního práva (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. prosince 1998, *Baustahlgewebe v. Komise*, C-185/95 P, EU:C:1998:608, bod 21), která byla, co se soudního řízení týče, zakotvena v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané dne 4. listopadu 1950 v Římě, a v čl. 47 druhém pododstavci Listiny. V trestních věcech musí být uvedené právo respektováno nejen během tohoto řízení, ale i v průběhu přípravného stadia řízení od okamžiku, v němž je vzneseno obvinění proti dotčené osobě (v obdobném smyslu viz ESLP, 15. července 2002, *Affaire stratégies et communications a Dumoulin v. Belgie*, CE:ECHR:2002:0715JUD003737097, bod 39, a ESLP, 10. září 2010, *McFarlane v. Irsko*, CE:ECHR:2010:0910JUD003133306, bod 143).
- 72 Podle ustálené judikatury Soudního dvora přiměřenost délky řízení nelze určit odkazem na konkrétní maximální délku určenou abstraktním způsobem. Je třeba ji posuzovat v každém konkrétním případě v závislosti na okolnostech dané věci, jako je význam a složitost sporu nebo dále jednání příslušných orgánů a účastníků řízení, přičemž takovou složitostí nebo zdržujícím chováním obhajoby může být odůvodněna na první pohled příliš dlouhá lhůta (v tomto smyslu rozsudek ze dne 26. listopadu 2013, *Groupe Gascogne v. Komise*, C-58/12 P, EU:C:2013:770, body 85 a 86, a rozsudek ze dne 14. června 2016, *Marchiani v. Parlament*, C-566/14 P, EU:C:2016:437, body 99 a 100).
- 73 Je proto na předkládajícím soudu, aby, jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 91 svého stanoviska, určil, zda je v projednávané věci dodrženo právo dotčených osob na projednání věci v přiměřené lhůtě, poté co zohlední nejen skutečnost, že vyšetřování ve věci v původním řízení se týká osmi osob stíhaných za účast na zločinném spolčení, v rámci kterého byla páchána trestná činnost po dobu více než jednoho roku, ale i případnou okolnost, že vzniklé průtahy byly částečně zapříčiněny chováním obhajoby.
- 74 Předkládajícímu soudu rovněž přísluší, aby určil konkrétní opatření, jež mají být přijata s cílem zajistit dodržování tohoto práva, při zohlednění všech procesních prostředků, jež skýtá jeho vnitrostátní právo, posuzovaných jako celek a vykládaných ve světle unijního práva. Pokud – jak bylo uvedeno v bodě 67 tohoto rozsudku – přichází v úvahu více řešení, jimiž lze zajistit plný účinek povinností, které vyplývají z čl. 325 odst. 1 SFEU, je na uvedeném soudu, aby z různých řešení zvolil ta, jež v projednávané věci umožní zaručit dotčené základní právo.
- 75 Mimoto je třeba zdůraznit, že předkládající soud nemůže nařídit ukončení trestního řízení na základě vnitrostátní právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení pouze z toho důvodu, že by toto ukončení představovalo pro obviněné osoby údajně nepříznivější výsledek, pokud jde o jejich právo na projednání své věci v přiměřené lhůtě a jejich práva na obhajobu. Platí totiž, že i když vnitrostátní soudy mohou uplatnit vnitrostátní standardy ochrany základních práv, je to podmíněno tím, že toto uplatnění neohrozí mimo jiné přednost, jednotu ani účinnost unijního práva (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. prosince 2017, *M.A.S. a M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, bod 47 a citovaná judikatura).
- 76 Vzhledem k výše uvedeným úvahám je třeba čl. 325 odst. 1 SFEU vykládat v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jež stanovuje postup ukončení trestního řízení, jako je právní úprava stanovená v člancích 368 a 369 trestního řádu, pokud se tato právní úprava použije v řízeních, jež jsou zahájena ve věci závažného podvodu nebo jiného závažného protiprávního jednání, které ohrožují finanční zájmy Unie v oblasti cel. Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby zajistil plný účinek čl. 325 odst. 1 SFEU tím, že v případě potřeby upustí od použití uvedené právní úpravy a zároveň bude dbát na zajištění dodržování základních práv obviněných osob.

K právům na informace o obvinění a na přístup k materiálům k případu podle směrnice 2012/13

- 77 Nejprve je třeba uvést, že předkládající soud se táže na výklad ustanovení směrnice 2012/13 a jednoho ustanovení směrnice 2013/48, pokud jde o práva obviněného a jeho obhájce na informace o obvinění a na přístup k materiálům případu. Vzhledem k tomu, že tato druhá směrnice neobsahuje na rozdíl od prvně uvedené konkrétní ustanovení, jež by upravovala tato práva, je třeba v tomto ohledu podat pouze výklad směrnice 2012/13.
- 78 Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu je zaprvé, zda je třeba čl. 6 odst. 3 směrnice 2012/13 vykládat v tom smyslu, že právo na informace o obvinění, jež je v něm stanoveno, je dodrženo v případě, kdy jsou podrobné informace o obvinění sděleny obhajobě až po podání žalobního návrhu obžaloby soudu, ale dříve, než soud zahájí meritorní zkoumání obžaloby a než je skutečně zahájeno hlavní líčení.
- 79 Předkládající soud se zadruhé Soudního dvora táže, zda je třeba čl. 7 odst. 3 této směrnice vykládat v tom smyslu, že právo na přístup k materiálům k případu, jež je v něm stanoveno, je zaručeno tehdy, pokud příslušné orgány poskytly obhajobě možnost k nahlédnutí do spisu v průběhu přípravného stadia trestního řízení, avšak obhajoba jí nemohla využít. V případě záporné odpovědi se předkládající soud táže, zda je toto právo dodrženo v případě, že je obhajobě poskytnuta nová možnost seznámit se s uvedenými materiály po podání žalobního návrhu obžaloby soudu, ale dříve, než soud zahájí meritorní zkoumání obžaloby a než je skutečně zahájeno hlavní líčení.
- 80 Zatřetí se předkládající soud pro případ záporné odpovědi na výše uvedené otázky táže na možnost nápravy porušení dotčených práv v průběhu soudního stadia řízení.
- 81 I když předkládajícímu soudu přísluší, aby určil, zda byla ve věci v původním řízení dodržena ustanovení směrnice 2012/13, a rozhodl o konkrétních opatřeních, jež mají být za tímto účelem případně přijata, Soudnímu dvoru nicméně přísluší, aby mu poskytl objektivní hlediska, kterými se takové posouzení musí řídit.
- 82 Za tímto účelem je třeba uvést, že jak je stanoveno v bodě 14 odůvodnění a v článku 1 této směrnice, jejím cílem je stanovit minimální pravidla, jež mají platit v oblasti informací sdělovaných podezřelým nebo obviněným.
- 83 V článku 6 odst. 3 uvedené směrnice se konkrétně stanoví, že členské státy zajistí, aby byly obviněnému poskytnuty podrobné informace o obvinění, včetně informací o povaze právní kvalifikace trestného činu a o formě účasti obviněného. V článku 7 odst. 2 téže směrnice je dále stanoveno, že podezřelému nebo obviněnému či jeho právníkovi musí být zajištěn přístup ke všem podstatným důkazům nacházejícím se v držení příslušných orgánů, ať svědčí ve prospěch či v neprospěch podezřelého nebo obviněného.
- 84 Pokud jde o okamžik tohoto sdělení a přístupu, v čl. 6 odst. 3 směrnice 2012/13 se pouze stanoví, že k uvedenému sdělení má dojít „nejpozději při předložení obžaloby soudu“, a v čl. 7 odst. 3 téže směrnice je stanoveno pouze, že uvedený přístup má být zajištěn „v náležitém čase, jenž umožňuje účinný výkon práv na obhajobu, a nejpozději při předložení obžaloby soudu“.
- 85 Tato ustanovení tudíž, jak uvedl generální advokát v bodě 98 stanoviska, v tomto ohledu neodkazují na konkrétní časový okamžik.
- 86 Mimoto, ze znění různých jazykových znění těchto ustanovení nelze jednoznačně určit nejzazší okamžik, v němž má být zajištěno sdělení podrobných informací o obvinění a přístup k materiálům k případu. V určitých jazykových zněních, jako např. ve francouzštině a nizozemštině, lze dotčená ustanovení vykládat tak, že odkazují buď na okamžik, v němž je věc předložena soudu příslušnému pro meritorní přezkoumání obžaloby a v němž je zahájeno řízení u tohoto soudu, nebo na okamžik,

jak uvedl generální advokát v bodě 100 stanoviska, v němž se koná porada soudu. Naproti tomu jiná jazyková znění, jako např. němčina, odkazují na okamžik, kdy je obžaloba předložena soudu. Stejně tak mimo jiné anglické a italské znění odkazuje na okamžik, kdy soud posuzuje opodstatněnost obžaloby.

- 87 Za těchto podmínek je třeba uvedená ustanovení vykládat s ohledem na jejich kontext a cíl (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. prosince 2017, Španělsko v. Rada, C-521/15, EU:C:2017:982, bod 158).
- 88 V tomto ohledu vyplývá z bodů 10 a 14 odůvodnění směrnice 2012/13, že tato směrnice usiluje o posílení důvěry v systémy trestního soudnictví všech členských států prostřednictvím stanovení minimálních společných norem upravujících právo na informace v trestních řízeních. Jak v podstatě uvádí tentýž bod 14 odůvodnění a bod 41 odůvodnění této směrnice, tato směrnice za tímto účelem vychází z práv zakotvených mimo jiné v člancích 47 a 48 Listiny a usiluje o podporu těchto práv.
- 89 Jak je uvedeno v bodech 27 a 28 odůvodnění uvedené směrnice, jakož i v jejích člancích 6 a 7, tyto články mají právě za cíl zajistit účinný výkon práva na obhajobu a spravedlivý proces (v tomto smyslu stran uvedeného článku 6 viz rozsudek ze dne 22. března 2017, Tranca a další, C-124/16, C-188/16 a C-213/16, EU:C:2017:228, bod 38 a citovaná judikatura).
- 90 Tento cíl přitom vyžaduje, aby obviněnému byly poskytnuty podrobné informace o obvinění a měl možnost se v náležitém čase seznámit s materiály k případu v okamžiku, který umožňuje účinnou přípravu jeho obhajoby, jak to stanovuje mimo jiné čl. 7 odst. 3 směrnice 2012/13 týkající se přístupu k materiálům k případu, přičemž je třeba uvést, že poskytnutí nedostatečných informací nebo umožnění přístupu pouze k části těchto materiálů je v tomto ohledu nedostačující.
- 91 Tato směrnice nestanovuje, že by k poskytnutí podrobných informací o obvinění a k přístupu k materiálům k případu mělo dojít v tentýž okamžik. Uvedený okamžik může v závislosti na okolnostech projednávané věci a druhu dotčeného řízení nastat dříve nebo současně s předložením věci soudu, nebo dokonce po posledně uvedeném datu.
- 92 Uvedený cíl a řádný průběh řízení nicméně v zásadě a případně s výhradou zvláštních nebo zjednodušených řízení předpokládají, že k uvedenému sdělení dojde a možnost přístupu k materiálům případu bude poskytnuta nejpozději v okamžiku, kdy soud příslušný k rozhodování o opodstatněnosti obžaloby skutečně zahájí projednávání této opodstatněnosti.
- 93 Právě tímto sdělením obvinění a přístupem k materiálům k případu je totiž obviněný nebo jeho obhájce konkrétně informován o skutcích, z nichž je obviněn, a o jejich právní kvalifikaci, jakož i o důkazech o těchto skutcích. Možnost seznámit se s těmito informacemi a těmito důkazy nejpozději v okamžiku zahájení projednávání obžaloby má zásadní význam z toho důvodu, aby této osobě nebo jejímu obhájci bylo umožněno účinně se tohoto projednávání účastnit při dodržení zásady kontradiktornosti a rovnosti zbraní tak, aby mohla účinně hájit svůj postoj.
- 94 V případě možného nesplnění tohoto požadavku nicméně nic ve směrnici 2012/13 nebrání tomu, aby soud přijal nezbytná opatření k nápravě tohoto stavu, jsou-li náležitě chráněna práva na obhajobu a spravedlivé řízení.
- 95 Uvedený požadavek mimoto nevylučuje možnost následných změn informací o obvinění, jež byly sděleny obhájce, zejména co se týče právní kvalifikace skutků, jež jsou kladeny za vinu, ani doplnění nových důkazů do spisu v průběhu hlavního líčení. Takové změny nebo důkazy však musí být sděleny obviněnému nebo jeho obhájci v okamžiku, kdy posledně uvedený ještě mají možnost účinně na ně reagovat před stadiem závěrečné porady soudu. Tato možnost je mimoto upravena v čl. 6 odst. 4 této směrnice, který stanoví, že jakákoli změna v informacích poskytnutých podle tohoto článku, k níž dojde během trestního řízení, musí být neprodleně sdělena podezřelému nebo obviněnému, je-li to nezbytné

k zajištění spravedlivého procesu, jakož i v čl. 7 odst. 3 uvedené směrnice, který stanoví, že pokud příslušné orgány zajistí další podstatné důkazy, musí k nim poskytnout přístup v náležitém čase, jež umožní jejich posouzení.

- 96 Každopádně, v jakémkoli z případů uvedených v bodech 92 a 93, v bodě 94 a v bodě 95 tohoto rozsudku a bez ohledu na okamžik, v němž byly poskytnuty podrobné informace o obvinění a byl poskytnut přístup k materiálům případu, musí být obviněnému a jeho obhájci mimo jiné z důvodu dodržení zásady kontradiktornosti a rovnosti zbraní poskytnuta dostatečná lhůta na to, aby se mohli s těmito informacemi a materiály případu seznámit a mohli účinně připravit svou obhajobu, předložit své případné připomínky, formulovat jakékoli návrhy, zejména návrhy týkající se provádění důkazů, které mohou vznášet podle vnitrostátního práva. Jak uvedl generální advokát v bodě 101 svého stanoviska, z tohoto požadavku vyplývá, že řízení ve věci musí být v případě potřeby přerušeno a musí být nařízeno odročení líčení k pozdějšímu datu.
- 97 Konečně, pokud jde o otázku předkládajícího soudu, která se konkrétněji týká podmínek výkonu práva na přístup k materiálům k případu, jež je stanoveno v čl. 7 odst. 2 a 3 směrnice 2012/13, je třeba uvést, že v případě, když je obviněný nebo jeho obhájce v návaznosti na svůj návrh předvolán za účelem nahlédnutí do spisu v průběhu přípravného stadia řízení, avšak z oprávněných důvodů či okolností nezávislých na své vůli se v den předvolání nemůže dostavit, vyžaduje se v zájmu dodržení práv na obhajobu a spravedlivého řízení, jež má toto ustanovení provádět, aby příslušné orgány činné v trestním řízení či případně soudní orgány přijaly opatření, jež jsou nezbytná k tomu, aby této osobě nebo jejímu obhájci byla poskytnuta nová možnost seznámit se s uvedenými materiály k případu. S výhradou úvah uvedených v bodech 90 až 93 a 96 tohoto rozsudku uvedené ustanovení nebrání, aby tato nová možnost byla poskytnuta po podání žalobního návrhu obžaloby soudu.
- 98 V tomto kontextu je nicméně na soudu, aby zajistil spravedlivou rovnováhu mezi dodržováním práv na obhajobu na straně jedné a nezbytností zajistit účinnost stíhání a postih trestných činů ohrožujících finanční zájmy Unie, na straně druhé, a dbal na to, aby řízení probíhalo v přiměřené lhůtě s přihlédnutím k případným záměrným obstrukcím obhajoby bránícím řádnému chodu řízení.
- 99 Z výše uvedeného vyplývá, že čl. 6 odst. 3 směrnice 2012/13 je třeba vykládat v tom smyslu, že nebrání tomu, aby byly podrobné informace o obvinění sděleny obhajobě po podání obžaloby, kterým se zahajuje řízení před soudem, avšak předtím, než soud zahájí meritorní přezkum obvinění a než je zahájeno hlavní líčení, nebo dokonce po jeho zahájení, avšak před stadiem závěrečné porady soudu v případě následných změn takto sdělených informací, a to za podmínky, že soud přijme veškerá nezbytná opatření, aby zajistil dodržování práva na obhajobu a spravedlivý proces.
- 100 Článek 7 odst. 3 této směrnice je třeba vykládat v tom smyslu, že je na vnitrostátním soudu, aby zajistil, že obhajobě bude poskytnuta účinná možnost přístupu k materiálům k případu, přičemž tento přístup může být případně poskytnut po podání obžaloby, kterým se zahajuje řízení před soudem, avšak předtím, než soud zahájí meritorní přezkum obvinění a než je zahájeno hlavní líčení, nebo dokonce po jeho zahájení, avšak před stadiem závěrečné porady soudu v případě, že je v průběhu líčení spis doplněn o nový důkazní materiál, a to za podmínky, že soud přijme veškerá nezbytná opatření, aby zajistil dodržování práva na obhajobu a spravedlivý proces.

K právu na přístup k obhájci podle směrnice 2013/48

- 101 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu je, zda je třeba vykládat čl. 3 odst. 1 směrnice 2013/48 v tom smyslu, že brání jednak vnitrostátní právní úpravě, která stanovuje soudci povinnost vyloučit obhájce zmocněného dvěma obviněnými, a to proti jejich vůli z důvodu protichůdných zájmů těchto osob, a jednak tomu, aby tento soud umožnil uvedeným osobám zmocnit nového obhájce či případně sám určil dva obhájce *ex officio* jako náhradu za prvního obhájce.

- 102 Nejprve je třeba uvést, že z čl. 15 odst. 1 této směrnice vyplývá, že být lhůta pro její provedení neuplynula v okamžiku, v němž předkládající soud předložil Soudnímu dvoru projednávanou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, tato lhůta uplynula dne 27. listopadu 2016. Za těchto podmínek se uvedená směrnice použije na situaci obviněných v původním řízení.
- 103 Podle článku 1 směrnice 2013/48 tato směrnice stanoví minimální pravidla týkající se mimo jiné práva podezřelých a obviněných osob na přístup obhájci v trestním řízení. Článek 3 odst. 1 této směrnice konkrétně ukládá členským státům povinnost zajistit, aby podezřelé a obviněné osoby měly právo na přístup k obhájci dostatečně včas a takovým způsobem, aby mohly prakticky a účinně uplatňovat svá práva na obhajobu.
- 104 Jak v podstatě vyplývá z bodu 12 odůvodnění uvedené směrnice, tato směrnice má za cíl podporovat mimo jiné právo poradit se, být obhajován a být zastupován, jež je zakotveno v čl. 47 druhém pododstavci Listiny, a práva na obhajobu zaručená v jejím čl. 48 odst. 2.
- 105 Jak je uvedeno ve vysvětleních k Listině základních práva (Úř. věst. 2007, C 303, s. 17), uvedený čl. 48 odst. 2 odpovídá čl. 6 odst. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a podle čl. 52 odst. 3 Listiny má stejný smysl a stejný rozsah jako uvedený článek 6.
- 106 Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva nicméně v podstatě vyplývá, že i když z práva na přístup k obhájci, jež je stanoveno v uvedeném čl. 6 odst. 3, vyplývá možnost dotčené osoby využít obhájce dle vlastní volby, tato možnost není ovšem neomezená (v tomto smyslu viz ESLP, 29. září 1992, Croissant v. Německo, CE:ECHR:1992:0925JUD001361188, bod 29, a ESLP, 14. ledna 2003, Lagerblom v. Švédsko, CE:ECHR:2003:0114JUD002689195, bod 54). Tato možnost tedy může podléhat určitým omezením za předpokladu, že tato omezení jsou stanovena zákonem, odpovídají cíli obecného zájmu a jsou přiměřená ve vztahu k tomuto cíli.
- 107 V projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že vnitrostátní právní úprava dotčená ve věci v původním řízení má za cíl zaručit právo obviněných na účinnou obhajobu.
- 108 V této souvislosti je třeba mít za to, že tento cíl, který přesně odpovídá cíli sledovanému čl. 3 odst. 1 směrnice 2013/48, je legitimní a že tato úprava je přiměřená tomuto cíli.
- 109 K tomuto posledně uvedenému hledisku je třeba zdůraznit, že vyloučení střetu zájmů je nezbytné k zaručení účinnosti práv obhajoby. Jak uvedl generální advokát v bodě 110 svého stanoviska, jeden obhájce nemůže plně a účinně hájit dva obviněné v rámci téhož řízení, pokud tyto osoby mají protichůdné zájmy, a to tím spíše, pokud jeden z nich učiní prohlášení, jež lze použít v neprospěch druhého, aniž posledně uvedený tato prohlášení potvrdil.
- 110 Za těchto podmínek se vyloučení tohoto obhájce a jeho nahrazení dvěma jinými obhájci na základě zmocnění uděleného obviněnými či dvěma obhájci přidělenými *ex officio* jeví jako vhodné k zajištění účinnosti práv na obhajobu a práva na přístup k obhájci.
- 111 Na čtvrtou otázku je tudíž třeba odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 směrnice 2013/48 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanovuje vnitrostátnímu soudu povinnost vyloučit obhájce, jenž byl zmocněn dvěma obviněnými, proti jejich vůli z důvodu protichůdných zájmů těchto osob, ani tomu, aby tento soud umožnil uvedeným osobám zmocnit nového obhájce či případně sám určil dva obhájce *ex officio* jako náhradu za prvního obhájce.

K nákladům řízení

112 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

1) Článek 325 odst. 1 SFEU je třeba vykládat v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jež stanovuje postup ukončení trestního řízení, jako je právní úprava stanovená v člancích 368 a 369 Nakazatelen procesualen kodeks (trestní řád), pokud se tato právní úprava použije v řízeních, jež jsou zahájena ve věci závažného podvodu nebo jiného závažného protiprávního jednání, které ohrožují finanční zájmy Evropské unie v oblasti cel. Je na vnitrostátním soudu, aby zajistil plný účinek čl. 325 odst. 1 SFEU tím, že v případě potřeby upustí od použití uvedené právní úpravy a zároveň bude dbát na zajištění dodržování základních práv obviněných.

2) Článek 6 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení je třeba vykládat v tom smyslu, že nebrání tomu, aby byly podrobné informace o obvinění sděleny obhajobě po podání obžaloby, kterým se zahajuje řízení před soudem, avšak předtím, než soud zahájí meritorní přezkum obvinění a než je zahájeno hlavní líčení, nebo dokonce po jeho zahájení, avšak před stadiem závěrečné porady soudu v případě následných změn takto sdělených informací, a to za podmínky, že soud přijme veškerá nezbytná opatření, aby zajistil dodržování práva na obhajobu a spravedlivý proces.

Článek 7 odst. 3 této směrnice je třeba vykládat v tom smyslu, že je na vnitrostátním soudu, aby zajistil, že obhajobě bude poskytnuta účinná možnost přístupu k materiálům k případu, přičemž tento přístup může být případně poskytnut po podání obžaloby, kterým se zahajuje řízení před soudem, avšak předtím, než soud zahájí meritorní přezkum obvinění a než je zahájeno hlavní líčení, nebo dokonce po jeho zahájení, avšak před stadiem závěrečné porady soudu v případě, že je v průběhu líčení spis doplněn o nové důkazní materiály, a to za podmínky, že soud přijme veškerá nezbytná opatření, aby zajistil dodržování práva na obhajobu a spravedlivý proces.

3) Článek 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanovuje vnitrostátnímu soudu povinnost vyloučit obhájce, jenž byl zmocněn dvěma obviněnými, a to proti jejich vůli z důvodu protichůdných zájmů těchto osob, ani tomu, aby tento soud umožnil uvedeným osobám zmocnit nového obhájce či případně sám určil dva obhájce *ex offio* jako náhradu za prvního obhájce.

Podpisy.